

ZONDAG 8

INDELING VAN DE ARTIKELEN DES GELOOFS; EN VERKLARING VAN HET EERSTE ARTIKEL: „IK GELOOF IN GOD.”

Wat betreft 's mensen verlossing uit zijn ellende valt voornamelijk te bezien: 1. door Wie, en 2. voor wie deze geschiedt. Het eerste is begrepen in Zondag 6, waar geleerd werd, dat zulks heeft kunnen geschieden door een Middelaar, Die waarachtig God en tezamen een waarachtig en rechtvaardig Mens is, en waar bewezen werd, dat het de Heere Jezus Christus is.

Het tweede punt is verklaard in Zondag 7, waar geleerd werd, dat alleen de *oprechte gelovigen* door de Middelaar verlost zijn. En opdat een ieder zich recht beproeven kan, of hij tot dat getal gerekend mag worden, is tot dat doel onderwezen, wat een oprecht geloof is; en voorts (om het nog beter te verstaan) wat een christen nodig is te geloven tot zaligheid; ook is aangetoond, dat zulks in het kort in een „summa” begrepen is in de Artikelen van het algemeen Christelijk geloof; hetgeen velen wel met de mond belijden, maar toch óf niet voldoende óf niet overeenkomstig de Schrift verstaan.

Daarom wordt nu in de Catechismus zeer terecht een nadere verklaring van deze Artikelen gegeven, waarmee in deze Zondag een begin gemaakt wordt. Allereerst worden in Zondag 8 in het algemeen alle Artikelen verdeeld, en daarna in het bijzonder het eerste Artikel verklaard.

Dus komen hier twee zaken aan de orde: 1. de indeling van de Artikelen des geloofs, Vraag 24, en 2. de verklaring van het eerste Artikel, Vraag 25.

Vraag 24: Hoe worden deze Artikelen verdeeld?

Antwoord: In drie delen. Het eerste is van God de Vader, en onze schepping; het tweede van God de Zoon, en onze verlossing; het derde van God de Heilige Geest, en onze heiligmaking.

Verklaring van Vraag 24.

In hoeveel delen worden de Artikelen verdeeld?

Men spreekt gewoonlijk van twaalf Artikelen, die voornamelijk in deze *drie* delen verdeeld worden:

1. Van God de Vader, en onze schepping.
2. Van God de Zoon, en onze verlossing.
3. Van God de Heilige Geest, en onze heiligmaking.

Bastingius: Deze indeling dient men dan ook vast te houden, ofschoon het ganse werk der zaligheid aan de drie Personen gemeenschappelijk is; ten einde wij daaruit, na de Heilige Schrift, zouden leren kennen en onderscheiden: de eigenschap van elke Persoon, en wat Ieder van die drie Personen tot deze verlossing en zaligheid gedaan en bewerkt heeft.

Tegenwerping. De werken der Heilige Drieëenheid, die bij de schepselen gewerkt worden (n.l. de schepping, de verlossing en de heiligmaking) zijn aan de drie

Personen gemeenschappelijk (De Schoolgeleerden noemen ze „Opera Trinitatis ad extra.”). Zo zijn dus ook deze werken aan al de drie Personen gemeen, en kunnen niet afzonderlijk aan elke Persoon worden toegeschreven; want anders zouden de Zoon en de Heilige Geest de hemel en aarde niet geschapen hebben, noch de Vader en de Heilige Geest het menselijke geslacht verlost hebben.

Antwoord. De werken der Heilige Drieëenheid zijn wel aan de drie Personen gemeenschappelijk, maar dan zó, dat' Zij bij hun uitvoering Ieder Hun eigene bijzondere orde en wijze van werken behouden, waardoor Zij van Elkaar onderscheiden zijn. Want volgens de orde der Personen worden ook hun werkingen onderscheiden.

Daar echter de schepping, verlossing en heiligmaking werken zijn, die God bij Zijn schepselen uitvoert, wordt de *schepping* niet alleen aan de Vader, maar ook aan de Zoon en de Heilige Geest toegeschreven, Ps. 33 : 6: „Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest Zijns monds al hun heir”, Joh. 1 : 3: „Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt”, en Gen. 1 : 2: „En de Geest Gods zweefde op de wateren.”

Zo ook de verlossing aan de Vader en de Heilige Geest, Joh. 3 : 17: „God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden”, en Titus 3 : 5: „Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijn barmhartigheid door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes.”

En zo wordt ook de heiligmaking aan de Vader en de Zoon toegeschreven, Gal. 4 : 6: „Zo heeft God den Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader”; 1 Thess. 5 : 23: „De God des vredes Zelf heilige u geheel en al”; 1 Kor. 1 : 30: „Christus is ons geworden tot heiligmaking”, en Ef. 5 : 25: Christus heeft Zichzelve voor de Gemeente overgegeven.

Maar vanwege de orde en werkwijze wordt aan de Vader de *schepping* toegeschreven, omdat Hij de oorsprong is van alle Goddelijke werkingen, hoewel niet alleen. Want Hij heeft alle dingen van Zichzelf, door de Zoon en de Heilige Geest geschapen.

Aan de Zoon wordt de *verlossing* toegeschreven, maar niet met uitsluiting van de andere Personen, maar omdat ze door Hem is volvoerd. Want de Zoon is het, Die de wil des Vaders inzake de verlossing van het menselijke geslacht volbracht heeft; ja, Hij alleen, en niet de Vader of de Heilige Geest, is een rantsoen voor onze zonden aan het kruis geworden.

Aan de Heilige Geest wordt de *heiligmaking* toegeschreven, hoewel ook niet met uitsluiting van de Vader en de Zoon, maar omdat het bijzonder Zijn werk is, dat Hij verricht zonder middel van een ander Persoon.

Dus al de drie Personen scheppen, verlossen en heiligen. Evenwel bewaren Zij deze orde bij het werk, dat de Vader van Zichzelf scheidt, door middel van de Zoon; de Zoon, van de Vader; en de Heilige Geest, van die Beiden. De Vader verlost door middel van de Zoon, de Zoon Zelf, van de Vader, door de Heilige Geest. De Vader en de Zoon heiligen, maar door middel van de Heilige Geest, en Die weer van de Vader, door de Zoon.

Zo zien wij, dat de werkingen der Goddelijke Personen in het aanbiddelijk Drieëinig Wezen, voor zover die betrekking hebben op de mens, wat het werk en de uitwerking zelf betreft, aan Allen gemeen zijn. Maar zij zijn onderscheiden wat betreft de manier van uitwerken, waarbij elke Persoon Zijn eigen werk heeft. Welke nu de werken der Heilige Drieëenheid zijn, die Zij tegenover de schepselen

en Zichzelf uitvoeren, zal verklaard worden in de zesde kwestie, die handelt over God.

Vraag 25: Aangezien er maar één enig, Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?

Antwoord: Omdat God Zich also in Zijn Woord geopenbaard heeft ^{a)}, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn b).

a. Deut. 6 : 4, Jes. 44 : 6, 1 Kor. 8 : 4 en 6, Ef. 4 : 5v., 2 Tim. 2 : 5.

b. Ps. 110 : 1, Jes. 12 : 2, Matth. 3 : 16, 28; Joh. 14 : 16; 15 : 26, Gal. 4 : 6, 1 Joh. 5 : 7.

Verklaring van Vraag 25.

De grondslag van het geloof is God. Want Hem moeten de gelovigen kennen, aangezien in de kennis van Hem het eeuwige leven is (Joh. 17 : 3), op Hem alleen moet al ons vertrouwen tot zaligheid gebouwd zijn (Jer. 17 : 5 en 7), zodat er maar één Geloofsartikel is, waaronder alle andere begrepen worden, namelijk: „*Ik geloof in God*”, dat is, in de enige en waarachtige God, zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft.

Over God.

Over God worden vooral de volgende kwesties aan de orde gesteld.

1. Waaruit men weet, dat er een God is.
2. Wie en hoedanig de ware God is, Die in de kerk beleden wordt, en hoe Hij van de afgoden der heidenen onderscheiden is.
3. Of er ook een énig God is; en hoe het verstaan moet worden, wanneer de Schrift van vele goden spreekt.
4. Hoe men de woorden „Wezen”, „Persoon” en „Drieëenheid” verstaan moet, en of men die woorden in de kerk behoort te handhaven en te gebruiken.
5. Hoeveel Goddelijke Personen er zijn.
6. Hoe Zij onderscheiden worden.
7. Waarom het nodig is, de leer van de Drieëenheid in de kerk te handhaven.

1. Waaruit men weet, dat er een God is.

Dat er een God is, wordt zowel uit de wijsbegeerte als Godgeleerdheid bewezen, zoals blijkt uit:

1. De schone orde in de natuur, d.w.z. dat dat schone gebouw der ganse wereld en al haar onderdelen zo zeker, ordelijk en duurzaam bewogen en geregeerd worden volgens bepaalde orde en wetten, kan niet anders geschieden dan door een alwetend en almachtig Wezen, n.l. God. Dit bewijs wordt in den brede gegeven in Psalm 8, 19, 104, 135v., 147v., Hand. 14 en 17, en Rom. 1.

2. Het bestaan en de uitnemendheid van 's mensen redelijke ziel. Want een redelijk en verstandig wezen, dat door een Ander voortgebracht is, kan niet anders dan door een verstandig Wezen voortgebracht zijn; omdat de oorzaak niet minder voortreffelijk zijn kan dan zijn maaksel. Welnu, 's mensen ziel is een redelijk en verstandig wezen, dat een oorzaak heeft. Daarom moet zij haar oorsprong danken aan een verstandig Wezen, n.l. God, Job 32 : 8: „Zekerlijk de Geest, die in den mens is, en de inblazing des Almachtigen, maakt hen verstandig”, Ps. 94 : 7: „En zeggen: De HEERE ziet het niet, en de God Jakobs merkt het niet”, en vers 9: „Zou Hij, Die het oor plant, niet horen? Zou Hij, Die het oog formeert, niet

aanschouwen?" enz., en Hand. 17 : 28: „Want wij zijn ook Zijn geslacht.”

3. De ons van nature aangeboren kennis en wetenschap, zoals: een onderscheid kunnen maken tussen eerlijk en oneerlijk, de rekenkunst, het trekken van conclusies, enz., kunnen in ons niet toevallig noch door een redeloos wezen voortgebracht zijn, maar moeten door een alwijze Oorzaak zijn ingeschapen, n.l. God, Rom. 2 : 15: De heidenen „betonen het werk der wet geschreven in hunne harten”, enz.

4. De natuurlijke Godskennis. Want er is geen volk zo barbaars en wild, of zij hebben enig besef van religie 1), en hiermee geven zij te kennen, dat ze geloven dat er een God is, Rom. 1 : 19: „Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen (n.l. in de harten der mensen) openbaar is; want God heeft het hun geopenbaard.”

5. De vreselijke angsten van het geweten, waarmee de goddelozen, na het bedrijven der zonde, bevangen worden: die kunnen hun alleen toegezonden worden door een alwetend Wezen, Die het eerlijke van het oneerlijke onderscheidt en het gemoed der mensen doorschouwt en richt, n.l. God, Jes. 66 : 24: „Want hun worm zal niet sterven”; Jes. 57 : 21: „De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede”; Deut. 4 : 24: „De HEERE uw God is een verterend vuur, een ijverig God”, en Rom. 2 : 15: „Als die betonen het werk der wet geschreven in hunne harten, hun consciëntie medegetuigende en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende.”

6. Het belonen der goeden en bestraffen der boosdoeners, zoals de zondvloed, het vuur van Sodom, het verdrinken van Farao, de ondergang van de machtigste koninkrijken enz., getuigen dat er een opperste en almachtige Rechter der ganse aarde is, en dat is alleen God, Ps. 9 : 17: „De HEERE is bekend geworden, Hij heeft Recht gedaan”, en Ps. 58 : 12: „Immers is er een God, Die op de aarde richt.”

7. De burgerlijke samenleving, door wetten zo wijs ingericht. Dit kon de mensen niet geleerd worden, tenzij door een verstandig Wezen onderricht, Dat in deze schikking eert welgevallen vond. En aangezien de duivel en alle goddelozen deze schikking en samenleving ten zeerste haten, moet er dus een God zijn, Die ze nog beschermt, Spr. 8 : 15: „Door Mij regeren de koningen”, enz.

8. De voortreffelijke deugden en heldendaden, d.w.z. de wijsheid en ongemene kloekheid in het op zich nemen en uitvoeren van bepaalde werken, die de algemene menselijke natuur te boven gaan, b.v. de zonderlinge bekwaamheid van uitmuntende kunstenaars, resp. overheidspersonen, in het onderzoeken en verbeteren der kunsten, resp. in het raadgeven; alsmede de kloekheid om bepaalde voortreffelijke daden te verrichten, zoals een Achilles, Alexander (de Grote), Archimedes, Plato enz. deden, die getuigen ervan, dat er een almachtige Oorzaak boven hen is, Die al deze deugden in hen verwekte, enz. In Deut. 31 : 8 wordt van Jozua gezegd: „De HEERE nu is Degene, Die voor uw aangezicht gaat; Die zal met u zijn.” Volgens Jes. 45 : 1 vat de Heere de rechterhand van Cores; en in Richt. 14 : 6 lezen we: „Toen werd de Geest des HEEREN vaardig over hem”, n.l. Simson.

9. De zekere en klare voorzeggingen van toekomstige dingen, die noch door scherpzinnigheid van 's mensen verstand noch op grond van natuurlijke tekenen geweten konden worden, b.v. de voorzegging van de zondvloed, van Abrahams nageslacht, van de komst van de Messias, enz.; welke dingen alleen geweten kunnen worden krachtens de openbaring van Hem, Die het menselijk geslacht en de ganse natuur in Zijn macht heeft, zodat zonder Hem niets geschieden kan. Dat is God. Jes. 41 : 23: „Verkondigt dingen die hierna komen zullen”; Ez. 12 : 28: „Alzo zegt de Heere HEERE: Geen Mijner woorden zullen meer, uitgesteld

worden; het Woord hetwelk Ik gesproken heb, dat zal gedaan worden, spreekt de Heere HEERE.”

10. Alle dingen zijn met uitnemende wijsheid tot hun vaste doel en nut bepaald. En niets gebeurt er bij toeval, noch door enig redeloos schepsel, maar door een wijs en almachtig Wezen, n.l. God.

11. Wanneer men de oorsprong der dingen nagaat, bevindt men dat de dingen, die zichzelf voortbrengen, een begin hebben; en aangezien dit begin noodzakelijk een eerste oorzaak moet gehad hebben, volgt daaruit, dat er een eerste oorzaak is, waarvan alle dingen, hetzij middellijk of onmiddellijk zijn voortgebracht, en waarvan ze ook alle afhankelijk zijn; en deze eerste oorzaak is God.

2. *Wie, en hoedanig God is.*

God openbaart Zich aan de mensen op drie manieren.

1. Door Zijn werken: b.v. door de schepping en onderhouding van alle dingen, waardoor men Zijn majesteit, heerlijkheid, wijsheid, almacht en goedheid kennen kan. Want als wij de hemel, de aarde en alle schepselen, de wonderlijke loop der natuur, die overschone orde, aanschouwen; en als wij de wonderlijke verandering en verwisseling van alle dingen, en hoe alles tot zijn doel komt en gericht wordt, waartoe het geschapen is, en hoe het één het ander dienen moet, aandachtig overwegen, dan getuigt het alles van Gods tegenwoordigheid. En hoewel Gods Wezen onzichtbaar is, kan men toch Zijn wonderlijke goedheid, wijsheid, almacht en Vaderlijke zorg daaruit leren kennen.

2. Maar aangezien het menselijk verstand gruwelijk verduisterd is en Gods werk niet recht kennen kan, noch weten, wie God is, zo heeft Hij Zich ook geopenbaard door Zijn Woord. Hebr. 1 : 1: „God voortijds vele malen en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de Profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon”; Ps. 147 : 19v.: „Hij maakt Jakob zijn woorden bekend, Israël zijn inzettingen en zijn rechten. Alzo heeft Hij genen volke gedaan; en zijn rechten, die kennen zij niet.” (Vgl. N.G.B., art. 2).

3. Door ingeving van de Heilige Geest, Die een nieuw licht en leven in de uitverkorenen ontsteekt, opdat zij God recht kennen, eren en aanroepen. Want zonder de verlichting van de Heilige Geest ziet de natuurlijke mens Gods werk met een verduisterd en beneveld oog, en is hij onmachtig om de glans Zijner heerlijkheid, die in al Zijn werken doorstraalt, te aanschouwen. Ook hoort hij Gods Woord zonder het te verstaan. Daarom, als de Heilige Geest gemoed en hart niet verlicht, dan blijft de mens in blindheid en duisternis, en kan hij God niet recht kennen, noch Zijn wil verstaan.

Wie daarom God recht wil kennen, moet niet alleen Gods werken aandachtig beschouwen, maar vlijtig Zijn Woord onderzoeken, en van Hem niet anders geloven dan hetgeen Hij in Zijn Woord zegt, en daarbij zijn hart gevangen geven tot de gehoorzaamheid aan het Evangelie. Want „niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard”, Joh. 1 : 18: en Hij is het, „Die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont; Denwelke geen mens gezien heeft noch zien kan”, 1 Tim. 6 : 16. Volgens een uitspraak van de kerkvader Hilarius is God Zelf alleen bekwaam, om van Zichzelf te getuigen. Dus kunnen wij geen kennis van Hem dragen, dan op grond van Zijn eigen getuigenis, n.l. Zijn Woord. Bovendien moeten wij God in Christus' Naam aanroepen, of Hij ons hart als van een Lydia wil openen door de krachtige werking van Zijn Heilige Geest, en of Hij de kennis van Hem daar wil instorten, opdat wij tot de rechte Godskennis komen.

Wie God eigenlijk is: kan niet uitgedrukt of volkomen verklaard worden: 1. Omdat Hij de Oneindige is; 2. Omdat Zijn Wezen ons onbekend is. Maar Hij kan enigermate beschreven worden op grond van de Goddelijke openbaring, in welke beschrijving begrepen zijn de eigenschappen, de Personen en bijzondere werken, waardoor de waarachtige God van andere verzonnen goden goed onderscheiden wordt.

De filosofen geven de volgende beschrijving van God: *Hij is een eeuwig en verstandig Wezen, Zichzelf genoegzaam tot gelukzaligheid, de Allerbeste en de Oorzaak van alle goeds in de natuur.*

Maar de leraars der Christelijke godsdienst omschrijven Hem beter, op grond van Zijn Woord: *God is een geestelijk, verstandig, eeuwig Wezen, onderscheiden van alle andere schepselen; onbegrijpelijk, in Zichzelf allervolmaaktst, onveranderlijk, almachtig, wijs, goed, rechtvaardig, barmhartig, waarachtig, rein, weldadig, allerhoogst vrij, Zich vertoornende over de zonden; Hetwelk is de eeuwige Vader, Die de Zoon naar Zijn beeld van eeuwigheid gegenereerd heeft; én de Zoon, het mede-eeuwige Beeld des Vaders; én de Heilige Geest, van de Vader en de Zoon uitgaande; zoals de Godheid geopenbaard is in het onfeilbaar Woord, door de profeten en apostelen gegeven en door Goddelijke getuigenissen bevestigd, dat de eeuwige Vader, mét de Zoon en de Heilige Geest, hemel en aarde, en alle schepselen geschapen heeft, en al het goede in allen werkt; en dat Hij uit het menselijke geslacht, naar Zijn evenbeeld geschapen, Zichzelf door en om des Zoons wil, een gemeente verkoren en vergaderd heeft, opdat zij deze enige waarachtige Godheid, volgens het geopenbaarde Goddelijke Woord, kennen en eren, ja in eeuwigheid loven, en als Rechter van rechtvaardigen en goddelozen erkennen zou.*

Deze beschrijving, die op grond van Gods Woord in de gemeente onderwezen wordt, verschilt van die der wijsgeren.

1. Omdat ze *volmaakter* is. Want in deze omschrijving worden enkele delen toegevoegd, die aan de natuur onbekend zijn, zoals inzake de drie Personen, over de uitverkiezing en vergadering van de gemeente door de Zoon, enz. Ook verklaart ze duidelijker de dingen, die van nature al bekend zijn.

2. Omdat ze *betere vruchten* voortbrengt. Want door deze beschrijving komen wij tot de ware kennis Gods; hetgeen door de beschrijving der filosofen niet geschieden kan, aangezien de mensen bij het licht der natuur niet tot de ware kennis van God kunnen geraken, en derhalve geen ware en genoegzame Godskennis uit de filosofische beschrijving kunnen verkrijgen, om hun gemoed tot Godzaligheid, d.w.z. tot liefde en vreeze Gods te bewegen.

Deze beschrijving leert ook, dat de ware God, Die door de Christelijke kerk geëerd en gediend wordt, van de valse en verzonnen afgoden der heidenen onderscheiden is, en wel op drie manieren:

1. in eigenschappen, 2. in Personen, 3. in werken, waardoor de drie Personen openbaar worden. Want God heeft Zich door Zijn werken verklaard, van nature zodanig te zijn, als Hij door de eigenschappen beschreven wordt.

1. In *eigenschappen* is God van de afgoden onderscheiden. Want buiten de Schrift wordt niet één eigenschap van God recht en volkomen verstaan. De barmhartigheid niet, want zij kennen de Zoon niet of vervalsen de leer van Hem, in Wie Gods barmhartigheid aan ons betoond is. De rechtvaardigheid niet, want de goddelozen geloven niet, dat God zo vertoornd is vanwege de zonde, dat het nodig was, dat

Zijn Zoon door de dood voldoening schenken moest, om ons te verlossen. De wijsheid niet, omdat haar voornaamste deel (te vinden) is in Gods Woord, dat de heidenen niet hebben. De waarheid niet, omdat ze niet weten van Gods beloften, noch Zijn overige eigenschappen kennen. Maar in de ware Gemeente wordt aan God, op grond van Zijn Woord, toegeschreven: een volkomen rechtvaardigheid, waarheid, goedheid, barmhartigheid en mensenliefde, welke eigenschappen van God door de andere sekten vervalst óf totaal niet begrepen worden.

2. In *Personen* is Hij van hen verschillend. Want de heidenen en andere dwaalgeesten weten niet van de drie Personen in het éne Goddelijke Wezen af; of zij loochenen, dat er drie Personen zijn. Maar de ware Gemeente belijdt en aanbidt de Vader, de Zoon en de Heilige Geest als een éinig God, bestaande in drie Personen, zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft.

3. In *werken* is Hij onderscheiden. Want buiten de Gemeente en de Heilige Schrift zijn de werken der schepping en de regering aller dingen, en nog veel meer de verlossing en heiligmaking door de Zoon en de Heilige Geest onbekend. Dus wordt op deze manier de ware God onderscheiden van de afgoden; en de kennis Gods, uit Zijn Woord aan de Kerk geopenbaard, verschilt van het Icht, dat de heidenen van nature bezitten.

Een korte verklaring van de beschrijving van God, zoals die te voren uit Zijn Woord is voorgesteld.

1. God is *een Wezen*, d.w.z.

1. Iets dat van geen ander Zijn oorsprong heeft,
2. Dat door Zichzelf bestaat,
3. Noodzakelijk is, en
4. Een Oorzaak is van alle andere dingen. Daarom heet. Hij *Jehovah* als van en door Zichzelf bestaande, en bewerkende dat ook andere dingen zijn.

2. *Geestelijk*, d.w.z. onlichamelijk, onzienlijk en voor de uiterlijke zintuigen onbegrijpelijk, Joh. 1 : 18 en 4 : 24: door Zichzelf levende en andere dingen levendmakende, Hand. 17, en 25 : 28.

Tegenwerping 1. Hij is menigmaal verschenen.

Antwoord. Toen nam Hij voor een bepaalde tijd een lichamelijke gestalte aan.

Tegenwerping 2. Hij werd gezien van „aangezicht tot aangezicht.”

Antwoord. Niet met de ogen, maar door een heldere kennis van het verstand.

Tegenwerping 3. Hem worden menselijke lichaamsdelen toegekend.

Antwoord. Niet in eigenlijke zin, maar door beeldspraak, aan de mensen ontleend; en zulks, tot beter verstaan en onderricht voor onze onkunde.

Tegenwerping 4. De lichamelijke mens is het beeld Gods.

Antwoord. Alleen wat betreft het wezen, de krachten en oprechtheid der ziel.

3. *Verstandig.* Dit bewijst het menselijke verstand én de kennis, die daarin aanlicht; welke (beide) van God zijn, Ps. 94 : 9: „Zou Hij, Die het oor plant, niet horen?.”

4. *Eeuwig.* Zijn Wezen heeft begin noch einde, Ps. 90 : 2: „Van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God.”

5. *Onderscheiden van alle schepselen.* D.w.z. God heeft noch de aard, noch de materie, noch de gestalte of enig (lichaams)deel van de schepselen. Toch brengt

Hij alle dingen voort, echter zó dat Hij Zich er niet mee vermengt, maar van alle andere dingen onderscheiden blijft.

Tegenwerping 1. Alle dingen zijn uit God, 1 Kor. 8 : 6.

Antwoord. Door de schepping uit niet, Gen. 1.

Tegenwerping 2. Wij zijn „Gods geslacht”, Hand. 17 : 29.

Antwoord. Vanwege de overeenkomst van bepaalde eigenschappen, en door de schepping.

Tegenwerping 3. De heiligen zijn uit God geboren, Joh. 1 : 13.

Antwoord. Door wedergeboorte uit de Heilige Geest.

Tegenwerping 4. Wij zijn „der Goddelijke natuur deelachtig”, 2 Petr. 1 : 4.

Antwoord. Aangezien God in ons woont en ons aan Zijn beeld gelijkvormig maakt.

Tegenwerping 5. Christus is God, dus heeft Hij ook een Goddelijk lichaam.

Antwoord. Hoewel het menselijk lichaam van Christus met de Godheid in enigheid des Persoons verenigd en thans verheerlijkt is, is het toch een geschapen en echt (menselijk) lichaam.

6. *Onbegrijpelijk* 1. voor ons verstand. 2. om de oneindigheid van Zijn Wezen, 3. omdat dit Wezen zódanig aan de drie Personen wezenlijk meegedeeld is, dat Het toch Hetzelfde en slechts één in getal blijft.

7. *In Zichzelf allervolmaaktst*, Wien niets ontbreekt, maar in en van Zichzelf alles op het volmaaktste bezit, en genoegzaam is voor alles wat buiten Hem is.

Tegenwerping 1. „De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil”, Spr. 16:4.

Antwoord. Niet om Zichzelf te helpen, maar om mede te delen.

Tegenwerping 2. Hij maakt gebruik van de schepselen.

Antwoord. Niet omdat Hij ze nodig heeft of uit gebrek, maar om de schepselen daardoor te eren.

Tegenwerping 3. Aan Hem wordt door ons eer bewezen.

Antwoord. Die zijn wij Hem schuldig en ze strekt tot ons welzijn.

Tegenwerping 4. Aan wie de schuld betaald wordt, die krijgt iets, dat hij tevoren niet bezat.

Antwoord. Dat gaat niet op voor Hem, aan Wie de schuld voldaan wordt naar de eis der gerechtigheid; en nog te minder, wanneer de voldoening aan de betaler ten goede komt.

Tegenwerping 5. Hij verblijdt Zich over onze gehoorzaamheid.

Antwoord. Onze gehoorzaamheid is niet de oorzaak van Gods blijdschap, maar als een voorwerp, waarin ze zich vertoont.

8. *Onveranderlijk* 1. in Zijn Wezen, 2. in de wil, 3. in plaats. Want Hij is overal en oneindig.

Tegenwerping 1. Het berouwt God wat Hij deed.

Antwoord. Niet in eigenlijke zin, maar menselijkerwijs gesproken.

Tegenwerping 2. Hij belooft en bedreigt wat Hij niet volvoert.

Antwoord. De beloften en bedreigingen gelden steeds op bepaalde voorwaarden.

Tegenwerping 3. Hij is dus afhankelijk van veranderlijke voorwaarden?

Antwoord. Ze zijn veranderlijk ten opzichte van de menselijke wil, en niet ten opzichte van Gods raad en voornemen.

Tegenwerping 4. Hij verandert Zijn geboden en werken.

Antwoord. Volgens Zijn eeuwig besluit.

9. *Almachtig*. 1. Hij kán doen, en doet alles wat Hij wil, 2. zonder enige moeite, door een enkel woord te spreken, 3. daar Hij alles in Zijn macht heeft.

Tegenwerping 1. Veel dingen zijn Hem niet mogelijk.

Antwoord. Waar geen macht, maar onmacht en onvolmaaktheid aan verbonden is, zoals liegen, sterven enz. 2 Tim. 2 : 13.

10. *Van een oneindige wijsheid*. 1. Zichzelf en de gehele loop der natuur steeds, en op het allervolmaaktst beschouwende en verstaande. 2. De Oorzaak van alle wijsheid in engelen en mensen.

11. *Oneindig goed*. 1. Gods natuur is zodanig, als ze in de Wet en in het Evangelie geopenbaard is. 2. De oorzaak en het richtsnoer van alle goeds in de schepselen. 3. Het hoogste Goed. 4. De Goedheid zelf.

12. *Rechtvaardig*. 1. Door een algemene rechtvaardigheid, onveranderlijk willende en doende hetgeen Hij in Zijn Wet bevolen heeft. 2. Door een bijzondere rechtvaardigheid, een ieder naar behoren belonende en bestraffende. 3. Het richtsnoer der gerechtigheid in de schepselen.

Tegenwerping 1. Hij doet de goeden kwaad en de kwaden goed.

Antwoord. Niet tot het laatste toe, en ook niet in eigenlijke zin.

Tegenwerping 2. Hij straft de verkeerden niet dadelijk.

Antwoord. De straf stelt Hij om zekere redenen uit.

Tegenwerping 3. De goede mensen behoort het nooit slecht te gaan.

Antwoord. Dit zou waar zijn, als zij volmaakt goed waren in en van henzelf.

Tegenwerping 4. Hij doet dingen, die met de Wet in strijd zijn.

Antwoord. Door een bijzondere wil, buiten de algemene Wet omgaande.

Tegenwerping 5. Hij geeft aan gelijke mensen ongelijke dingen.

Antwoord. Hij behoeft niemand iets te geven.

Aanhoudend bezwaar 1. Hij is het verplicht naar de eis der gerechtigheid.

Antwoord. God is aan niemand iets verplicht of verbonden.

Aanhoudend bezwaar 2. Belofte maakt schuld.

Antwoord. Dat geldt de beloften van de mensen, maar niet die van God.

13. *Waarachtig*. 1. Hij draagt de allervolmaaktste kennis van alle dingen. 2. Hij wil of zegt niets dat tegenstrijdig is. 3. Hij veinst of bedriegt niet. 4. Hij verandert Zijn raad niet. 5. Door de uitkomst bevestigt Hij het gesprokene. 6. Aan alle mensen gebiedt Hij de waarheid.

Tegenwerping 1. Hij zegt te voren dingen, die Hij niet wil laten gebeuren.

Antwoord. Hij spreekt dan op bepaalde voorwaarden.

Tegenwerping 2. Volgens Ez. 14 : 9 „overreedt” Hij de profeten.

Antwoord. Naar Zijn rechtvaardig oordeel levert Hij ze dan aan de duivel over, om door hem bedrogen te worden.

14. *Rein*. 1. Vanwege Zijn natuur is Hij hoogst rein. 2. Die reinheid bemint en gebiedt Hij. 3. Alle uiterlijke en inwendige onreinheid verfoeit Hij en bestraft ze gestreng. 4. Door dit heerlijke kenmerk onderscheidt Hij Zichzelf van alle onreine geesten en duivelen. „Want dit is de wil van God, uw heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoererie; dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer”, 1 Thess. 4 : 3v. „Verontreinigt u niet met enige van deze;

want de heidenen die Ik van uw aangezicht verwierp, zijn met alle deze verontreinigd”, Lev. 18 : 24.

15. Barmhartig. 1. Hij wil aller mensen zaligheid. 2. Hij stelt de straffen uit en lokt alle mensen uit tot boetvaardigheid. 3. Hij voegt Zich naar onze zwakheid. 4. Hij verlost de uitverkorenen. 5. Voor hen levert Hij Zijn Zoon ter dood over. 6. Uit genade en onverdiende goedheid belooft en doet Hij dit alles. 7. De onwaardigen en Zijn vijanden doet Hij goed.

Tegenwerping 1. Barmhartigheid is een medelijden en weemoed.

Antwoord. Dat geldt de mensen, maar niet God; het is dan ook oneigenlijk, naar menselijke wijze gesproken.

Tegenwerping 2. Hij verblijdt Zich over de wraak, Jes. 1 : 24.

Antwoord. Omdat deze een betoning van Zijn rechtvaardigheid betreft.

Tegenwerping 3. Hij onthoudt de goddelozen Zijn barmhartigheid, Jes. 27 : 11. *Antwoord.* Omdat zij zich niet bekeren.

Tegenwerping 4. Hij maakt niet alle mensen zalig, zoals Hij doen kon.

Antwoord. Hij doet zulks niet, opdat Hij mét de barmhartigheid ook Zijn rechtvaardigheid zou betonen.

Tegenwerping 5. Hij bewijst geen barmhartigheid zonder voldoening.

Antwoord. Althans niet zonder de voldoening van Zijn Zoon, die Hij ons uit genade schenkt.

16. Weldadig. 1. Hij schept en onderhoudt alle dingen. 2. Aan allen doet Hij goed. 3. Ook aan de verkeerden. 4. Uit onverdiende liefde tot de schepselen. 5. Vooral tegenover de mensen. 6. Maar het meest jegens Zijn Gemeente. 7. En in die Gemeente schenkt Hij aan alle uitverkorenen het leven en de eeuwige heerlijkheid.

Tegenwerping 1. Hij vertoornt Zich.

Antwoord. Over de boosheid, maar niet over het schepsel.

Tegenwerping 2. Hij straft de mensen.

Antwoord. Onboetvaardigen.

17. Hoogst vrij. 1. Vrij van alle misdaad, ellende, verplichting, slavernij en dwang. 2. Alles wil en doet Hij op de meest vrije en rechtvaardige wijze, wanneer en zoals Hij wil.

Tegenwerping 1. De schepselen, die noodzakelijk iets doen, doen niets zonder God. Dus doet God dan ook iets noodzakelijks, en derhalve (doet Hij) alle dingen niet vrij.

Antwoord. Niet van Zichzelf noodzakelijk, maar vanwege bepaalde voorwaarden.

Tegenwerping 2. God is noodzakelijk goed.

Antwoord. Noodzakelijk, d.w.z. onveranderlijk, maar niet gedwongen.

Tegenwerping 3. Wat Hij eenmaal besloten heeft, dat wil Hij noodzakelijk.

Antwoord. Hij wil het onveranderlijk, maar niet gedwongen.

Tegenwerping 4. Hetgeen Hij wil, gebeurt niet altijd, Matth. 23 : 37: Menigmaal heb Ik gewild, en gij hebt niet gewild.

Antwoord. Hetgeen Hij verklaart dat Hem het meest behaagt, d.w.z. Zijn geopenbaarde wil, geschiedt niet altijd; maar wel hetgeen Hij door Zijn verborgen wil besloten heeft.

18. Zich vertoornende over de zonde. Alle zonden vervloekt en bestraft Hij verschrikkelijk met tijdelijke en eeuwige straffen. (Vgl. N.G.B., art. 1).

3. *Waaruit het openbaar is en bewezen kan worden, dat er maar één God is.*

Dat er maar één enig God is, wordt bewezen 1. uit 't getuigenis der Schrift, en 2. uit tal van bewijsredenen.

1. Uit de getuigenissen van de Schrift. Deut. 6 : 4: „Hoor, Israël, de HEERE onze God is een enig HEERE”, id. 32 : 39: „Ziet nu, dat Ik, Ik Die ben, en geen god met Mij”; Jes. 44 : 6: „Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste, en behalve Mij is er geen God”; 1 Kor. 8 : 4: „Wij weten dat een afgod niets is in de wereld en dat er geen ander God is dan één”, en 1 Tim. 2 : 5: „Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen.” Soortgelijke getuigenissen vindt men in Deut. 4 : 35, 2 Sam. 22 : 32, Ps. 18 : 32, Jes. 37 : 16; 45 : 21; 46 : 9 en 47 : 8 en 10; Hos. 13 : 4, Mal. 2 : 10, Marc. 12 : 32, Rom. 3 : 30, Ef. 4 : 6, Gal. 3 : 20, enz.

2. Uit onfeilbare bewijsredenen.

Eén God alleen, Die door de ware gemeente gediend wordt, heeft Zich geopenbaard door zodanige getuigenissen, die niet bedriegen kunnen, b.v. wondertekenen, voorzeggingen en werken, die uitsluitend door een almachtig Wezen voortgebracht worden, Jes. 44 : 7: „En wie zal gelijk als Ik roepen en het verkondigen”, enz., Ps. 86 : 8: „Onder de goden is niemand U gelijk, Heere, en er zijn gene gelijk uw werken.”

Wie alleen over allen gebieden en alle dingen regeren zal, en daarom alleen de hoogste majesteit zal toekomen, kan maar één zijn. Nu, de Goddelijke majesteit is alleen de Opperste, en zó verheven, dat er geen grotere is of bedacht kan worden. Dus moet er maar één God zijn, Jes. 42 : 8: „Ik ben Je HEERE, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch Mijn lof den gesneden beelden”; 1 Tim. 1 : 17: „Den Koning nu der eeuwen, den alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid.” Vgl. ook Openb. 4 : 11.

3. Wie allervolmaaktst is, kan maar één zijn. Want wie alle dingen volkomen bezit, die is pas volmaakt. Nu, God is de allervolmaaktste. Want Hij is de oorzaak van alle goeds in de natuur. Daarom is er niets ongerijmder dan te denken, dat iets God zijn zou, dat niet tevens het allerhoogste en allervolmaaktste is, Ps. 71 : 19: „o God, wie is U gelijk?”

4. Er kan maar één Almachtige zijn. Want velen zouden zich onderling kunnen hinderen. En dan zouden ze niet almachtig zijn. Daarom wordt alleen aan God de soevereine heerschappij over de wereld toegeschreven, Dan. 4 : 33. „En er is niemand, die zijn hand afslaan of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?” (vers 35).

5. Als men vele goden stelt, zullen die - ieder voor zich - onmachtig zijn om de wereld te regeren, en dus zouden ze onvolkomen zijn, en daarom ook geen goden; èf de anderen zouden niets doen en overbodig zijn. Het is echter zeer ongerijmd om zo'n god te verzinnen, die niet in staat is de wereld te regeren, of die overbodig is en ledig zit. Daarom moet er maar één God zijn, Die alleen algenoegzaam is tot alle dingen.

6. Alleen één Wezen kan oneindig en onmetelijk zijn. Want als er meer waren, zouden ze geen van allen alomtegenwoordig zijn. Daarom kunnen er, aangezien alleen God oneindig is, niet vele goden, maar uitsluitend één God zijn.

7. Er kan maar één eerste oorzaak of oorsprong van alle dingen zijn. Nu, God is deze eerste oorzaak. Dus is er maar één God.

8. Er kan maar één hoogste Goed zijn. Want als er boven dit Wezen nog iets Hogers bestond, dat zou dan of meer of minder, óf aan het Hoogste precies gelijk zijn. Als het méér is, dan is het andere het Hoogste niet, en dit zou ook God zijn. Maar dat zou voor God smaad betekenen. Als het minder is, kan het niet voor het

Hoogste doorgaan, en daarom ook geen God zijn. En als het precies gelijk is, dan is geen van beide het Hoogste, en daarom ook geen God. Hieruit volgt, dat er maar één enig hoogste Goed is, hetwelk God is, en daarom ook maar één God is.

Deze leer van één enig God is hiertoe nuttig, opdat men geen andere goden dienen en aanbidden zal dan alleen déze God; noch dat men van ergens anders dan van deze enige God alle goeds verwachte, en dat men Hem alleen voor al het goede ook dank brenge.

Waarom de Schrift soms ook van andere goden spreekt.

Velen worden in de Schrift „goden” genoemd, zoals in Ps. 82 : 6: „Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden”; 1 Kor. 8 : 5: „Hoewel er ook zijn, die goden genaamd worden, hetzij in den hemel hetzij op de aarde (gelijk er vele goden en vele heren zijn).” In Ex. 4 : 16 en 7 : 1 wordt Mozes de „god” van Aäron en Farao genoemd. Ja, de duivel heet „de god dezer eeuw”, 2 Kor. 4 : 4.

Antwoord.

1. De rechters en overheden worden soms goden genoemd om hun waardigheid en om het ambt, dat zij van Gods wege volvoeren; zoals getuigd wordt in Spr. 8 : 15: „Door Mij regeren de koningen.” Want aangezien God door middel van overheden en rechters als instrumenten en als Zijn dienstknechten op aarde Zijn regering uitvoert, verwaardigt Hij hen ook met de eer van Zijn Naam, door hen goden te noemen; opdat de onderdanen weten, dat zij met God van doen hebben, wanneer ze de overheden gehoorzamen dan wel tegenstaan, Rom. 13 : 2: „Die zich tegen de macht stelt, wederstaat de ordinantie Gods.”

2. Ook de engelen worden goden genoemd, ten dele om hun uitnemende natuur, macht en wijsheid; ten dele om de dienst, die zij God bewijzen in het beschermen der vromen en het bestraffen der kwaden. Ps. 8 : 6: „En hebt hem een weinig minder gemaakt dan de Engelen”, d.w.z. de goden; Hebr. 1 : 14: De Engelen zijn „gedienstige geesten.”

3. De duivel heet ook „de god dezer eeuw” vanwege de bijzonder grote macht, die hij over mensen en andere schepselen bezit, door het rechtvaardig oordeel Gods, Ef. 2 : 2 en 6 : 12.

4. Velen worden goden genoemd naar de waan en mening van mensen, die aan het geschapene enige goddelijkheid toekennen, en als goden eren die geen goden zijn. Zo worden de afgoden, door navolging, goden genoemd, Jer. 10 : 11: „De goden, die den hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder dezen hemel”; Fil. 3 : 19: „Welker god de buik is.” Maar hier wordt door ons gehandeld over de éne waarachtige God, Die van nature, uit en van Zichzelf God is en Zijn macht niet van elders heeft, hoedanig er maar alleen Eén is.

4. Over de naam Wezen, Personen en Drieëenheid; hoe ze verstaan moeten worden, en of men ze in de Kerk behoort te handhaven.

Een *Wezen*, in het Grieks ousia en in het Latijn essentia, wordt hier genomen en verstaan voor iets, dat door zichzelf is en bestaat; en hoewel het van geen ander onderhouden wordt, is het toch aan vele wezens mededeelbaar. *Mededeelbaar* wordt genoemd, wat aan velen gemeenschappelijk is; *onmededeelbaar* is hetgeen aan niemand meegedeeld wordt. Het wezen van de mens is mededeelbaar en aan vele mensen gemeen, maar niet in het bijzonder. Het Wezen van God is mededeelbaar, echter niet aan velen in het algemeen, maar aan de enige en waarachtige God in het bijzonder. Want de Godheid is aan drie Personen gemeen,

echter zó dat Zij één, dezelfde en geheel in ieder Persoon is en blijft.

Een *Persoon*, in het Grieks hypostasis, hyphistamenon of prosopon, is iets dat van zichzelf bestaat, dat enig, levend en verstandig is, en dat aan een ander niet medegedeeld noch door een ander onderhouden wordt.

Van zichzelf bestaande. Dus geen toevallige zaak, gedachte, besluit, verdwijnend geluid, een hoedanigheid of geschapen beweging.

Enig: zoals deze of gene mens.

Levend. Want een steen is geen persoon.

Verstandig. Want de redeloze schepselen zijn wel levend en hebben wel gevoel, maar zijn toch geen personen.

Wat een ander niet medegedeeld wordt. D.w.z. wat niet aan vele dingen gemeenschappelijk en gelijkelijk toegeschreven kan worden, in onderscheiding van het Wezen Dat aan vele, n.l. aan de Drie Personen van de Godheid meegedeeld wordt. Maar een persoon kan niet meegedeeld worden.

Dat door een ander niet onderhouden kan worden. Want een persoon bestaat van zichzelf. Daarom is het, dat de menselijke natuur van Christus, hoewel ze van zichzelf bestaat en ze enig en verstandig is en aan een ander niet medegedeeld wordt, toch geen persoon is. Want zij wordt persoonlijk onderhouden in een ander, n.l. in en van het Woord.

Noch een deel is van een ander. En daarom is 's mensen ziel, ook al bestaat ze van zichzelf, al is ze verstandig en al wordt ze niet door een ander onderhouden, toch geen persoon, maar een deel van een ander, namelijk van de mens.

Zo wordt dus in de Christelijke gemeente en in haar leer onder het *Wezen Gods* verstaan: hetgeen God is, of: het zijn en Wezen van God, d.w.z. hetgeen de eeuwige Vader, Zoon en Heilige Geest, Ieder op Zichzelf, zonder betrekking op Elkaar, of naar Hun natuur aangemerkt, zijn en genoemd worden; en dat aan deze Drie gemeenschappelijk is: de eeuwige en enige Godheid, of de geestelijke en verstandige natuur, Die alle dingen schiep en nog onderhoudt. En onder het woord „*Persoon*” wordt verstaan de manier, waarop hetgeen God is, bestaat; welke manier drieërlei is: n.l. van Zichzelf zijn, gegenereerd zijn en uitgaan; d.w.z. datgene wat een Ieder van deze Drie, bij onderlinge vergelijking en ten opzichte van Elkaar - volgens de bijzondere wijze, waarop Ieder eigenlijk bestaat - zijn en genoemd worden en ook eigen is, n.l. dat de eeuwige Vader van Zichzelf bestaat, dat de Zoon uit de Vader gegenereerd is en dat de Heilige Geest van Beiden uitgaat. Daarom is er één Wezen der Godheid en drie Personen. Want dit éne Goddelijke Wezen bestaat op drieërlei wijze; zoals Justinus Martyr zegt: „Eén Wezen, maar drie manieren van bestaan.”

Dit onderscheid tussen Wezen en Personen moet men weten en vasthouden, opdat de eenheid van de ware God niet van één gescheurd, of het onderscheid der Personen niet weggenomen wordt; of dat, ten slotte, onder het woord „*Persoon*” niet iets anders verstaan wordt dan Gods Woord leert. Want het woord „*Persoon*” betekent hier niet maar enig ambt, zoals men in het Latijn zegt: de persoon (d.w.z. de rol, het ambt) van de vorst voeren; zoals vroeger *Sabellius* het ten onrechte verstaan heeft. Veel minder een masker of zichtbare gedaante, waaronder spelers op het toneel de gedaante en manier van een ander vertoonden; zoals *Servet* het woord op bedriegelijke wijze misbruikte. Maar het betekent iets, dat van zichzelf bestaat, en van anderen met wie het overéénkomt, toch werkelijk onderscheiden is door die eigenschappen, welke aan anderen niet meegedeeld kunnen worden, d.w.z. Degene Die genereert, óf gegenereerd is, óf uitgaat, nl de Vader, de Zoon en de Heilige Geest Zelf met Hun ambt, waardigheid enz.

Men dient er ook goed op te letten, dat de Personen niet iets zijn, dat van het Wezen afgescheiden is, en dat ook het Wezen niet een vierde zaak is, los van de Personen, maar dat Het aan iedere Persoon toebehoort en het gehele Wezen zelf is. Het onderscheid is hierin gelegen, dat iedere Persoon van de beide Andere verschilt, maar dat het Wezen aan alle Drie gemeen is.

Drieëenheid, in het Grieks trias en in het Latijn trinitas, betekent drie Personen of drie bestaanswijzen in het ene Goddelijke Wezen. Drieëinig en drieërlei zijn verschillende uitdrukkingen. Men noemt drieërlei, wat van drie tezamen gemaakt is; maar drieëinig, hetgeen één in wezen is, en toch drie bestaanswijzen heeft. God is dus drieëinig, maar niet drieërlei. Want Hij is niet tezamen gevoegd wat betreft Zijn Wezen of Personen, maar één in Wezen, en Drieëinig in Personen, hoewel Hij toch allereenvoudigst is en blijft. Maar aangezien deze woorden in de Schrift niet voorkomen, is er verschil van mening over, of men ze dan wel behoort te gebruiken en in de Kerk te handhaven. Want de kettters hebben vroeger om die reden deze woorden bestreden. Maar wij gebruiken ze nog heden ten dage met recht en reden, in navolging van de oude, zuivere Kerk; en vooral om drie redenen. 1. Omdat in de Schrift woorden en uitdrukkingen voorkomen, die er erg op gelijken, of althans hetzelfde betekenen. Bij voorbeeld Ex. 3 : 14: „God zeide tot Mozes: Ik zal zijn, Die Ik zijn zal.” Ook kan men niet ontkennen, dat de naam Jehovah met het woord Wezen overéénkomt. Zo wordt het Griekse woord hypostasis voor Persoon genomen, Hebr. 1 : 3: „Dewelke is het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid” (Grieks: hypostaseos, = persoon). En de Kerk noemt in geen andere betekenis de Personen „Drieëenheid”, als Johannes, wanneer deze zegt, 1 Joh. 5 : 7: „Drie zijn er, Die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn Eén.”

2. Om de Schrift beter uit te leggen. Want duistere woorden mogen met duidelijker woorden, die hetzelfde betekenen en aan het algemene spraakgebruik ontleend zijn, wel uitgelegd worden, om van de eenvoudigen des te gemakkelijker begrepen te worden.

3. Omdat de vervalsing en het bedrog van de kettters, die zij veelal met de woorden der Schrift trachten te bewimpelen, des te gemakkelijker ontdekt en gemeden worden, wanneer men die zaken met andere woorden uitlegt en uitspreekt. Want Gods Kerk strijdt met andere sekten niet om deze woorden, maar om *deze leer*: dat de eeuwige Vader, Zoon en Heilige Geest één God zijn, en dat nochtans de Vader niet de Zoon noch de Heilige Geest is; en dat de Heilige Geest niet de Vader of de Zoon is, enz. Ingeval de kettters geen afschuw hadden van deze leer, zouden zij deze woorden eerder toestaan, maar zij haten die woorden, omdat ze de leer zelf verwerpen.

Op grond hiervan kan men nu gemakkelijk antwoorden op de volgende *tegenwerping*: Dingen die in de Schrift niet voorkomen, behoort men in de Kerk niet te gebruiken. Deze woorden vindt men in de Schrift niet. Dus behoort men ze ook niet te gebruiken.

Antwoord.

1. Hetgeen men in de Schrift niet in woorden of wat de betekenis aangaat, aantreft, dat dient achterwege te blijven. Maar nu is tevoren aangetoond, dat deze woorden Wezen, Persoon en Drieëenheid, hoewel ze niet woordelijk in de Schrift voorkomen, er toch zijn wat de betekenis en de zaak zelf aangaat.

2. Men kan die woorden wel nalaten, ingeval er de zaak zelf maar geen nadeel van ondervindt. Maar de kettters proberen niet anders dan dat ze mét die woorden ook

de leer zelf uit de Kerk kunnen weren en verwerpen.

Aanhoudend bezwaar. Maar deze woorden veroorzaken veel twist.

Antwoord. Niet van zichzelf, maar door het misbruik van twistzieke kettters. Deze leer dan van de Heilige Drieëenheid, die zo duidelijk op Gods Woord gegrond en door de Oude, rechtzinnige Kerk beleden is, moet met een waar en vast geloof aangenomen worden. (Vgl. N.G.B., art. 9).

5. Hoeveel Personen zijn er in de Godheid?

In het ene Wezen Gods zijn drie Personen, van Zichzelf bestaande, door Hun eigenschappen onderscheiden, en toch precies gelijk, van één Wezen tezamen eeuwig, Vader, Zoon en Heilige Geest; Welke alle en een ieder zijn: de enige, waarachtige en eeuwige God. (Vgl. N.G.B., art. 8).

Dit wordt, ten eerste, bevestigd in het Oude en Nieuwe Testament; zoals in Gen. 1 : 2v.: „En de Geest Gods zweefde op de wateren. En God zeide: „Daar zij licht, en daar werd licht”; Ps. 33 : 6: „Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest Zijns monds al hun heir.” In het Nieuwe Testament is dat nog duidelijker, Matth. 28 : 19: „Onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes”; Joh. 14 : 26: „De Trooster, de Heilige Geest, Welken de Vader zenden zal in Mijnen Naam”, d.w.z. om Mijnentwil en dóór Mij; Joh. 15 : 26: „Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Dien Ik u zenden zal van den Vader”, d.w.z. door de wil des Vaders; 1 Joh. 5 : 7: „Want Drie zijn er, Die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één”; Titus 3 : 5v.: „Hij heeft ons zalig gemaakt naar zijn barmhartig. heid door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes; Denwelke Hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus onzen Zaligmaker”; Ef. 2 : 18: „Want door Hem (n.l. Jezus Christus) hebben wij beiden den toegang door enen Geest tot den Vader”; 2 Kor. 13 : 13: „De genade des Heeren Jezus Christus en de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen”, en Gal. 4 : 6: „Zo heeft God den Geest Zijns Zoons in uw harten uitgezonden, Die roept Abba, Vader.” (Vgl. N.G.B., art. 9).

Ten tweede. Hetzelfde getuigen de Schriftuurplaatsen, die aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest de naam van de waarachtige God: *Jehovah*, toekennen; en die hetgeen in het Oude Testament van „Jehovah” gezegd wordt, in het Nieuwe Testament met nadruk en zeer vrijelijk aan de Zoon en de Heilige Geest toeëigenen.

Ten derde. De teksten, die hetzelfde en gehele Goddelijke Wezen aan de drie Personen toeschrijven, en leren dat de Zoon de eigen en eniggeboren Zoon des Vaders is, en dat de Heilige Geest zó de eigen Geest des Vaders en des Zoons is, dat Hij van Beiden uitgaat.

Ten vierde. De teksten, die dezelfde eigenschappen en volmaaktheden der Goddelijke natuur aan de drie Personen toekennen, zoals eeuwigheid, oneindigheid, almacht, enz.

Ten vijfde. De teksten, die aan de drie Personen dezelfde werken toeëigenen, die aan de Godheid eigen zijn, te weten: schepping, onderhouding en regering van het heelal, wonderwerken, en de verlossing der Kerk.

Ten zesde. De teksten, die aan de drie Personen dezelfde eer en dienst toekennen, als aan de ware God alleen toekomt.

Uit deze overeenstemming van het Oude met het Nieuwe Testament wordt verstaan en bevestigd, dat de enige God werkelijk drie onderscheiden Personen is; en dat deze Drie één God zijn.

Hierbij staat aan te merken, dat het *zeer juist* uitgedrukt wordt, dat de Vader een *Ander* is dan de Zoon en de Heilige Geest, en dat de Heilige Geest een *Ander* is dan die Beiden; en zeer onjuist, dat de Vader *iets anders* is, de Zoon *iets anders* en de Heilige Geest *iets anders*. Want *een Ander* zijn duidt op het verschil in Persoon, en *iets anders* zijn betekent het verschil in Wezen. Nu behoorde van iedere Persoon verklaard en bewezen te worden: 1. dat deze Personen werkelijk bestaan; zulks tegen *Samosatenus* en *Servet*; 2. dat Zij van Elkander onderscheiden zijn; tegen *Sabellius*; 3. dat Zij elkander gelijk zijn; tegen *Arius*, *Eunomius* en *Macedonius*; 4. dat Zij van dezelfde substantie of Wezen zijn; tegen bovengenoemden. Wat het Wezen van de Vader betreft, daarover is geen twist of verschil, maar wat het Wezen van de Zoon en de Heilige Geest aangaat, daarover zal hierna te zijner plaatse nader gesproken moeten worden.

6. Hoe de drie Personen der Godheid onderscheiden worden.

Hier dient men te weten, 1. wat de Schrift aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest gemeenschappelijk toeschrijft, hoewel Zij alle drie onderscheiden en toch maar één God zijn; 2. wat de Schrift aan iedere Persoon als eigen toeschrijft, en hoe zij dat onderscheidt.

Ten eerste hebben de drie Personen alle wezenlijke eigenschappen Gods, die wij onder de naam „Godheid” samenvatten, gemeen; zoals eeuwigheid, oneindigheid, almacht, wijsheid, goedheid, het Wezen van Zichzelf hebben.

Ten tweede alle werken Gods naar buiten tegenover de schepselen, d.w.z. die in en door Hen uitgevoerd worden, zoals daar is de schepping, onderhouding en regering der wereld, de vergadering, bescherming en zaliging der Gemeente, enz.

Het onderscheid der Personen is tweërlei: 1. in de werken jegens Zichzelf, 2. in de werken tegenover de schepselen.

1. De werken der Godheid jegens Zichzelf worden genoemd, die de Personen jegens Elkaar hebben en uitvoeren. Door deze innerlijke werken of eigenschappen zijn Ze voornamelijk onderling onderscheiden. Want de Vader is van Zichzelf, niet van een ander. En Hij heeft de Zoon van eeuwigheid gegenereerd. De Zoon is van de Vader, en is van eeuwigheid uit Hem geboren, d.w.z. Hij heeft hetzelfde Wezen met de Vader gemeen, maar het is Hem van de Vader door een eeuwige geboorte meegedeeld. De Heilige Geest gaat van eeuwigheid uit van de Vader en de Zoon, d.w.z. dat Hij hetzelfde Wezen heeft met de Vader en de Zoon, maar door een eeuwige uitgang, Hem van de Vader en de Zoon op een onbegrijpelijke wijze meegedeeld.

Getuigenissen uit de Schrift zijn: Joh. 1 : 1: „In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God”, en vers. 14: „En wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, ene heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader”; vers 18: „Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard”, en Joh. 15 : 26: „Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Dien Ik u zenden zal van den Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van den Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen.”

De orde der Personen in het Wezen Gods is, dat de Vader de eerste Persoon is. Hij

is a.h.w. de Fontein van de Godheid des Zoons en des Heiligen Geestes. Want Hij heeft Zijn Godheid van niemand, maar heeft ze aan de Zoon en de Heilige Geest medegedeeld. De Zoon is de tweede Persoon. Want de Godheid wordt Hem medegedeeld van de Vader door een eeuwige geboorte. De Heilige Geest is de derde Persoon. Want de Godheid wordt Hem van de Vader en de Zoon medegedeeld door een eeuwige uitgang. Eerst of laatst dient hier niet van enige graad, waardigheid of tijd verstaan te worden, maar alleen van de orde in het Wezen. Want niet Eén van deze Personen is eerder of later in tijd, maar in orde, waardoor de Eén uit de Ander is en bestaat. Want de Vader is nooit zonder de Zoon geweest, noch de Zoon zonder de Heilige Geest, aangezien de Godheid niet veranderd worden kan. Aldus is de Godheid van alle eeuwen uit Zichzelf geweest, en aldus heeft Hij Zich in Zijn Woord zó geopenbaard, Matth. 28 : 19: „Dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes”, en 1 Joh. 5 : 7: „Want Drie zijn er, Die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één” (Vgl. N.G.B., art. 8).

Op dit punt vragen de nieuwsgierige mensen, wat deze eeuwige geboorte van de Zoon en deze uitgang van de Heilige Geest betekent; en hoe ze onderling verschillen. Men moet wel toegeven, dat de wijze van deze eeuwige geboorte en uitgang, en het eigenlijke onderscheid van die beide, voor ons mensen onbegrijpelijk is; hetgeen alle rechtzinnige Kerkvaders gaarne beleden, zoals te lezen is bij Damascenus, in zijn „Orthod. fide”, bij Ambrosius, in zijn „De fide ad Gratiam”, en bij Augustinus, in zijn geschrift „Contra Maxim. Arianum.” Toch kunnen wij uit de Schrift vast en zeker verstaan, dat deze zaak alzo is, te weten, dat de generatie of geboorte is een mededeling van het Goddelijke Wezen, waardoor alleen de Tweede Persoon in de Godheid, van de Eerste (Persoon) alleen - zoals een zoon uit of van een vader - ontvangt hetzelfde en gehele Wezen, dat de Vader heeft en behoudt; en dat de uitgang (van de Heilige Geest n.l.) een mededeling is van het Goddelijk Wezen, waardoor alleen de Derde Persoon in de Godheid, van de Vader en de Zoon - zoals een Geest van Hem, Wiens Geest Hij is - hetzelfde en gehele Wezen ontvangt, dat de Vader en de Zoon hebben en behouden.

2. Deze beide, n.l. de geboorte en uitgang, zijn onderscheiden van de *schepping*. Want door God geschapen worden wil zeggen: uit niets iets worden, door het gebieden van Gods wil. Maar geboren worden en uitgaan wil zeggen: een ander Persoon uit het Wezen van Hem, Die genereert en van Wie deze uitgang geschiedt, op een onbegrijpelijke manier voortbrengen; echter zó dat door de geboorte de Zoon, en door het uitgaan de Heilige Geest er is. Aldus verstaan wij dan de zaak zelf, dat ze zó is, voor zover God gewild heeft, dat wij tot Zijn eer en tot onze zaligheid weten zouden, hoewel wij niet begrijpen kunnen, op welke manier dit geschiedt. (Vgl. N.G.B., art. 9).

Het verschil dat er vroeger tussen de Griekse en Latijnse (Of: de Oosterse en Westerse kerk) kerk geweest is, n.l. of de Heilige Geest ook gezegd wordt uit te gaan van de Vader én de Zoon, dan wel van de Vader alléén, zullen wij later, wanneer wij over de Heilige Geest spreken, behandelen.

Men moet de uitdrukkingen der Schrift en der Oude Kerk inzake dit onderscheid der Personen in de werken jegens Henzelf vasthouden. Het is *juist* uitgedrukt: God heeft God gegenereerd; maar *niet* juist is: God heeft een andere God, of Zichzelf gegenereerd. Het is juist uitgedrukt: De Vader heeft een Ander gegenereerd; maar niet juist: Hij heeft iets anders dan Hijzelf is, of een andere God gegenereerd. Het is juist gesproken: De Zoon is Hetzelfde als de Vader; maar onjuist: De Zoon is

Dezelfde als de Vader. Het wordt juist gezegd: De Zoon is gegeneerd; de Heilige Geest is van, of uit de Vader. Idem: De Zoon is van, of uit de Vader; de Heilige Geest is van, of uit de Vader en de Zoon. Zo ook: Alles wat de Zoon heeft, dat heeft Hij van de Vader, en ontving het van Hem door de geboorte; en al wat de Heilige Geest heeft, dat heeft Hij van de Vader en van de Zoon, en ontving het door het uitgaan. Zo ook: De Zoon en de Heilige Geest hebben één oorsprong wat betreft Hun Persoon; en Zij hebben één Wezen, dat hun door een Ander is medegedeeld. Het is niet juist uitgedrukt: Zij hebben één oorsprong wat betreft Hun Wezen; of: Zij zijn door de Vader gemaakt, of: Zij hebben één Wezen, dat Hun van elders voortgebracht is. Juist is, te zeggen: De eerste Persoon in de Godheid heeft de Tweede Persoon uit Zijn Wezen gegeneerd; de Derde Persoon gaat uit van de Eerste en Tweede. Maar niet juist is: Het Goddelijk Wezen heeft een Goddelijk Wezen gegeneerd, of: door een Goddelijk Wezen wordt een Persoon gegeneerd, of: van een Goddelijk Wezen gaat een Persoon uit. Juist is: Het Goddelijk Wezen wordt medegedeeld; onjuist: Het Goddelijk Wezen wordt gegeneerd, of: Het gaat uit. Want medegedeeld en gegeneerd worden is niet hetzelfde. Want Datgene wordt niet gegeneerd, wat aan de Geborene medegedeeld wordt; maar Datgene wordt gegeneerd, aan Wie het Wezen van Hem Die genereert, medegedeeld wordt.

Het andere onderscheid der Personen is gelegen in Hun werken tegenover de schepselen. Want hoewel deze werken door alle drie Personen in het algemeen gedaan worden, toch werken en verrichten die drie Personen deze werken alzo, dat Zij dezelfde orde daarbij bewaren, als Zij in het Wezen hebben. Gelijk de Vader de Oorsprong des Persoons is, zo is Hij het ook van de werkingen des Zoons en des Heiligen Geestes, en voert Hij alle dingen uit, niet door de werkingen of voorafgaande wil van een Ander, of zó dat een Ander Hem Zijn macht mededeelt, maar van Zichzelf; evenals Hij van Zichzelf is en bestaat, zo ook verstaat en werkt Hij van Zichzelf. Maar de Zoon en de Heilige Geest werken niet van, maar door Zichzelf. De Zoon naar de wil des Vaders, en de Heilige Geest naar de wil des Vaders en des Zoons. De Vader werkt dóór de Zoon en de Heilige Geest. Hij zendt Hen, maar wordt van Hen niet gezonden. Evenzo werkt de Zoon door de Heilige Geest: Hij zendt Hem van de Vader in de harten der gelovigen, en Hij wordt niet door Hem (de Heilige Geest) gezonden, maar door de Vader. De Heilige Geest werkt en wordt gezonden van de Vader en de Zoon, en niet van Zichzelf. Joh. 1 : 3: „Alle dingen zijn door Hetzelve (n.l. het Woord) gemaakt”; Kol. 1 : 16. Joh. 5 : 19: „De Zoon kan niets van Zichzelven doen, tenzij Hij den Vader dat ziet doen; want zo wat Die doet, hetzelve doet ook de Zoon desgelijks”; id. 8 : 42: „Want Ik ben ook van Mijzelven niet gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden”; Joh. 14 : 26: „De Trooster, de Heilige Geest, Welken de Vader zenden zal in Mijnen Naam”, en 15 : 26: „Wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Dien Ik n zenden zal van den Vader.”

Overigens moet de zending van de Zoon en de Heilige Geest niet verstaan worden van enige verandering van plaats, zodat Zij van de éne plaats naar de andere zouden gezonden zijn, of van enige verandering in God, maar van de eeuwige wil en besluit, om iets door de Zoon en de Heilige Geest te verrichten, en van de dadelijke uitvoering en openbaring van deze Zijn wil, door de werking des Zoons en des Heiligen Geestes. Want van Beiden wordt gezegd, dat Zij in de wereld gezonden zijn, niet omdat Ze gekomen zijn, waar Zij te voren nog niet waren, maar omdat Zij de wil des Vaders in de wereld hebben volbracht, en Zichzelf tegenwoordig en krachtig hebben betoond, overeenkomstig de wil des. Vaders;

zoals geschreven staat in Gal. 4 : 4: „God heeft Zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw”, en vers 6: „En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God den Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader.”

7. *Waarom het nodig is, dat men de leer van de Drieëenheid moet kennen en vasthouden.*

De leer van de Heilige Drieëenheid moet men in de Gemeente onderwijzen, weten en vasthouden om deze redenen.

1. Omdat zulks *Gods* eer vereist, opdat de ware God van de afgoden onderscheiden wordt, met wie Hij niet vermengd wil zijn, maar zodanig gekend en gediend wordt, als Hij Zichzelf in Zijn Woord geopenbaard heeft.

2. Omdat *onze zaligheid en troost* hierin ligt. Want niemand kan zalig worden zonder de kennis van God de Vader; en de Vader wordt niet gekend zonder de Zoon. „Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard”, Joh. 1 : 18. „Een iegelijk die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet”, 1 Joh. 2 : 23. Want niemand kan zalig worden zonder het vertrouwen op de Zoon van God, de Middelaar, Die „de waarachtige God is en het eeuwige Leven” (1 Joh. 5 : 20); en „Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in Welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van Welken zij niet gehoord hebben?” (Rom. 10 : 14).

Zo ook kan niemand geheiligd en zalig worden, zonder de kennis van de Heilige Geest. Want wie de Heilige Geest niet ontvangt, kan niet zalig worden, gelijk geschreven is, Rom. 8 9: „Zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe.” Maar niemand ontvangt Hem, die Hem niet kent, zoals in Joh. 14 : 17 getuigd wordt: „Welken de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet.” Wie daarom de Heilige Geest niet kent, kan niet zalig worden. Zo moeten dus allen die zalig zullen worden, de enige God, de eeuwige Vader, de mede-eeuwige Zoon en de mede-eeuwige Heilige Geest belijden. Want Hij maakt ons Zijner niet deelachtig, noch kunnen wij het eeuwige leven van Hem niet hopen (te verkrijgen n.l.), tenzij Hij zodanig van ons gekend wordt, zoals Hij Zich geopenbaard heeft.

Enkele bijzondere bezwaren, die de ketters tegen de Drieëenheid der Personen inbrengen.

Tegenwerping 1. Een Wezen kan geen drie Personen zijn. Want één en drie zijn, strijdt tegen elkaar, en kan tezamen niet bestaan. God is één Wezen. Dus kan Hij geen drie Personen zijn.

Antwoord. Dat een geschapen en eindig wezen geen drie personen zijn kan, is waar. Maar het is niet waar wat betreft het oneindig, allereenvoudigst en enig (of ondeelbaar) Wezen van God.

Aanhoudend bezwaar. Een allereenvoudigst Wezen kan niet uit drie Personen bestaan. Want het getal drie neemt de eenvoudigheid weg. Gods Wezen is allereenvoudigst, dus kan Het niet uit drie Personen bestaan.

Antwoord. Een zodanig wezen kan niet uit drie personen bestaan en tegelijk eenvoudig zijn, dat vermenigvuldigt naar het getal der personen; maar wel een zodanig Wezen, Dat geheel en hetzelfde is in iedere Persoon. Want de eenvoudigheid van Hem wordt door het getal der Personen niet weggenomen, zoals dit is in het Goddelijk Wezen.

Tegenwerping 2. Zijn in God drie Personen en één Wezen, dan zijn in Hem (hetgeen ongerijmd is!) vier verschillende dingen; want waar drie en één zijn, daar

zijn er vier.

Antwoord. Waar drie en één dadelijk onderscheiden zijn, daar zijn vier dingen. Maar in God zijn de Personen van het Wezen niet dadelijk onderscheiden. Want de drie Personen der Godheid zijn het enige en hetzelfde Goddelijke Wezen. En Zij zijn alleen van het Wezen en onder Elkaar onderscheiden vanwege Hun wijze van bestaan.

Tegenwerping 3. Als men drie Namen stelt voor één Wezen, dan volgt men de dwaling van *Sabellius*. Dit doet de leer van de Drieëenheid. Dus wordt de ketterij van *Sabellius* daarmee versterkt.

Antwoord. *Sabellius* stelde alleen drie blote Namen in het Goddelijke Wezen. Maar de leer der Drieëenheid stelt geen blote Namen, maar drie onderscheiden Zelfstandigheden, die door deze drie Namen Vader; Zoon en Heilige Geest uitgedrukt worden.

Tegenwerping 4. In de Vader is de ganse Godheid. Dus kan er buiten Hem niemand anders zijn, in Wie ook op gelijke wijze de ganse Godheid is. *Antwoord.* Dezelfde Godheid, Die geheel en al in de Vader is, is ook geheel in de Zoon en de Heilige Geest; en dat vanwege de oneindigheid van het Goddelijke Wezen, Dat noch minder noch meer is in iedere Persoon, dan in Twee of Drie.

Tegenwerping 5. Wiens werken onderscheiden zijn, Diens Wezen is ook onderscheiden. De werken-naar-binnen van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn onderscheiden. Dus is dan ook hun Wezen onderscheiden. *Antwoord.* Hoewel de Vader, de Zoon en de Heilige Geest verschillende werkingen hebben, toch is Hun Wezen niet verschillend. De oorzaak is. omdat Hun Wezen oneindig is. Want al hetgeen waar en waarachtig is van het eindige wezen, is daarom nog niet waar van het oneindige Wezen Gods. *Tegenwerping 6.* Het Goddelijke Wezen heeft het vlees aangenomen. Alle drie Personen zijn het Goddelijk Wezen. Dus hebben Zij dan alle Drie het vlees aangenomen.

Antwoord. Niet al wat aan het Goddelijke Wezen deel heeft, heeft het vlees aangenomen. Maar het Goddelijke Wezen heeft alleen in de Persoon des Zoons het vlees aangenomen.

Tegenwerping 7. De ware God is de Drieëenheid. De Vader is de ware God. Dus is de Vader de Drieëenheid, d.w.z. alle drie Personen.

Antwoord. Niet al wat de waarachtige God is, is de Drieëenheid alleen; maar de drie Personen in het éne Goddelijke Wezen zijn tezamen de Drieëenheid.

Tegenwerping 8. Het woord „Drieëenheid” kan niet iets betekenen, dat vanzelf bestaat. Want het is een woord, dat door het begrip a.h.w. van de zaak zelf afgetrokken is.

Antwoord. Het kan wel. Want ook de woorden „Godheid”, „mensheid”, enz. betekenen dingen, die vanzelf bestaan; en zijn eveneens zulke woorden.